

HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Deres referanse
22/694

Vår referanse
22/00750-2

Dato
01.03.2022

Høringsuttalelse - midlertidige endringer i smittevernloven - forlengelse av reglene om koronasertifikat

Vi viser til brev datert 11.02.2022, hvor Datatilsynet har fått oversendt på høring forslag til midlertidige endringer i smittevernloven (forlengelse av reglene om koronasertifikat).

Under følger vår høringsuttalelse.

1. Nærmere om høringsforslaget

I høringsnotatet foreslår departementet å forlenge de midlertidige bestemmelsene i smittevernloven kapittel 4 A om koronasertifikat.

Departementet foreslår en justering av ordlyden i den midlertidige forskriftshjemmelen for regler om koronasertifikat i smittevernloven § 4A-2 annet ledd. Endringen er ment å tydeliggjøre skillet mellom lovens regler for innføring og avgrensning av smitteverntiltak, for eksempel § 4-1, og bruk av koronasertifikat som dokumentasjon. Høringsforslaget innebærer ingen realitetsendring hva gjelder bruk av koronasertifikat som dokumentasjon på vaksinerings, gjennomgått covid-19-sykdom og/eller negativ covid-19-test.

I høringsnotatet presiseres det at det ikke er reglene om koronasertifikat som avgjør om et smitteverntiltak kan eller skal differensiere mellom persongrupper. Dette vil avhenge av smittevernlovens regler om smitteverntiltak samt de grunnleggende kravene om forholdsmessighet m.v. i smittevernloven § 1-5. En eventuell bruk av koronasertifikat i tilknytning til konkrete smitteverntiltak forutsetter altså at det er smittevernlig grunnlag for innføringen av tiltaket. Bruk av koronasertifikat dreier seg om hvordan man eventuelt skal *dokumentere* vaksinasjon, gjennomgått covid-19 eller negativ covid-19-test dersom dette inngår i avgrensningen av smitteverntiltaket.

Som begrunnelse for høringsforslaget, har departementet pekt på beredskapshensyn og muligheten til å kunne iverksette smitteverntiltak raskt dersom situasjonen tilsier det. Kravet til forholdsmessighet vil kunne tilsi at smitteverntiltakene differensierer mellom persongrupper.

Høringsnotatet omtaler spørsmålet om bruk av negativ covid-19-test som del av koronasertifikatet. Departementet peker på at negativ covid-19-test er et øyeblikksbilde som ikke forhindrer senere smitte eller alvorlig sykdom. Hvorvidt negativ covid-19-test skal være relevant i avgrensningen av et smitteverntiltak, må vurderes etter hjemlene for innføring av smitteverntiltak og grunnkravene i smittevernloven § 1-5.

Departementet presiserer at et koronasertifikat ikke i seg selv legitimerer smitteverntiltak, men kan bidra til gjennomføringen av differensierte smitteverntiltak der strenge tiltak ikke vil være forholdsmessig for alle grupper. Når det er mulig å målrette tiltakene gjennom bruk av koronasertifikat som dokumentasjon, vil det kunne tilsi at det ikke er forholdsmessig å fastsette udifferensierte tiltak uten bruk av koronasertifikat.

Opprettholdelse av smitteverntiltak overfor personer som ikke har gyldig koronasertifikat vil kunne utgjøre inngrep i disse personenes rett til respekt for privatliv, forsamlingsfrihet, bevegelsesfrihet m.v. Ved vurderingen av om smitteverntiltak skal differensieres, angir departementet at det må vurderes om dette er forholdsmessig overfor personene som ikke har gyldig koronasertifikat.

Hittil har det ikke vært aktuelt med bruk av koronasertifikat i arbeidslivet. Etter departementets syn, er det prinsipielt sett ikke grunn til å avvise at det kan bli behov for differensierte smittetiltak i arbeidslivet dersom smittesituasjonen tilsier det.

Departementet peker på at slike tiltak eventuelt må fastsettes i forskrift med hjemmel i smittevernloven. I den forbindelse må en rekke forhold vurderes, blant annet hvilke deler av arbeidslivet reglene skal gjelde for, om negativ covid-19-test skal være relevant dokumentasjon, om arbeidsgiver eventuelt skal kunne pålegge arbeidstakerne testing, om arbeidsgiver skal ha plikt (så vel som rett) til å nekte arbeidstakere uten gyldig koronasertifikat adgang til arbeidsplassen og hva som vil bli rettsvirkningene av å nekte arbeidstakere adgang.

Også ved innføring av differensierte smitteverntiltak i arbeidslivet, må grunnkravene i smittevernloven til forholdsmessighet m.v. eventuelt være oppfylt. Som følge av dette, legger departementet til grunn at smitteverntiltaket i tilfelle også vil være saklig og forholdsmessig etter reglene om kontrolltiltak i arbeidsmiljøloven § 9-1.

2. Datatilsynets kommentarer

Som vi har påpekt i våre tidligere høringsuttalelser knyttet til koronasertifikat¹, støtter Datatilsynet vurderingen av at et koronasertifikat kan være et forholdsmessig tiltak ettersom det åpner for lettelser der alternativet er å opprettholde strenge smitteverntiltak.

Etter forslaget vil lovhjemlene gjøres midlertidige med en fortsatt begrenset varighet, til 30.06.2023. Likevel har pandemien nå vart i ca. to år, og det er uvisst hvor lenge det vil være

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Hoering-av-endringer-i-smittevernloven/id2870921/?uid=7006e402-0531-4b14-98ba-624a26e07d38>
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-om-koronasertifikat-endringer-i-smittevernloven/id2847796/?uid=a86d8dd4-f3b3-436f-9436-43c046288418>

nødvendig med midlertidige hjemler som muliggjør ekstraordinære tiltak. Det er viktig at de midlertidige tiltakene ikke blir «den nye normalen» og at man ikke risikerer at denne typen hjemler videreføres på permanent basis.

Vi vil likevel fremheve at det ikke er selve hjemmelen for et koronasertifikat, men reguleringen av bruksområdet som i størst grad vil kunne utfordre sentrale menneskerettigheter, herunder retten til privatliv, bevegelses- og forsamlingsfrihet og vern mot diskriminering.

I høringsnotatet peker departementet selv på de menneskerettslige problemstillingene som kan oppstå dersom et koronasertifikat skal brukes til å differensiere mellom ulike persongrupper. Disse problemstillingene må tas på alvor. Vi legger imidlertid til grunn til at bruk av koronasertifikat som verktøy for differensiering av smitteverntiltak vil avhenge av smittevern faglige vurderinger, et fagfelt som ligger utenfor Datatilsynets kompetanse- og myndighetsområde.

Gjennom høringsforslaget åpner departementet opp for at bruk av koronasertifikat i arbeidslivet kan bli aktuelt.

Datatilsynet vil fremheve at ansatte er i et skjevt maktforhold med arbeidsgiver, og det er viktig med forutsigbarhet for arbeidstakerne. Etter vårt syn, er det viktig så langt som mulig å unngå diskriminering av arbeidstakere. Særlig alvorlig vil det være dersom manglende koronasertifikat vil medføre at arbeidstakeren må ta fri uten lønn eller gi grunnlag for personalmessige sanksjoner, i ytterste konsekvens oppsigelse eller avskjed.

Vi mener at departementets eventuelle forslag til regulering av bruk av koronasertifikat i arbeidslivet må sendes på høring for å sikre at forskriftsreguleringen er i tråd med Grunnloven, grunnleggende menneskerettigheter og også personvernprinsippene.

3. Praktisk informasjon

Dersom dere har spørsmål, eller dere ønsker våre synspunkter utdypet, kan dere ta kontakt med saksbehandler Susanne Lie (suli@datatilsynet.no).

Med vennlig hilsen

Janne Stang Dahl
konstituert direktør

Susanne Lie
juridisk seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevne signaturer